

Resumé

Ústavní dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. a jeho význam v právním řádu České republiky

Můj zájem o toto téma vzbudily některé mediální kauzy, které se týkaly rozsáhlého majetku šlechty, či velkých kapitálových vlastníků, kteří se během 2. světové války aktivně přihlásili k německé národnosti a podíleli se na rozbití Československa. Účelem mé práce bylo zorientovat se v uvedené problematice, a to s přihlédnutím k dobové i aktuální judikatuře v této oblasti.

Dekrety prezidenta republiky, u značné části veřejnosti chybně spojované jen s poválečným odsunem příslušníků německé menšiny z Československa, pro mě vždy představovaly symbol určité národní hrdosti. Důvodem je vysoká morální i odborná úroveň tehdejší politické reprezentace. Ta, přes všechny překážky kladené 2. světovou válkou, dokázala vytvořit a prosadit mezinárodně uznávanou exilovou vládu v čele s prezidentem republiky, Edvardem Benešem, sídlící dočasně v Anglii. Toto prozatímní státní zřízení pak během války připravovalo předpoklady pro poválečnou obnovu Československa v mnoha různých oblastech. Přitom je třeba zdůraznit, že odsun německé a maďarské menšiny se netýkal jen Československa a uskutečnil se výhradně na základě mezinárodních jednání a přijatých rozhodnutí vítězných velmocí v rámci poválečné konference v Postupimi.

Práce je složena ze sedmi kapitol.

Klíčovým pojmem Ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. je právní institut státního občanství, a z něj plynoucí postavení, práva a povinnosti státních občanů. Pro pochopení významu dekretu, důvodů jeho přijetí a jeho postavení v právním řádu České republiky je nezbytné nejdříve analyzovat vývoj pojetí tohoto institutu. První kapitola představuje tento právní institut a srovnává jeho vnímání na začátku a na konci 20. století. Je zde též nastíněna zvláštní povaha tohoto institutu v ohledu mezinárodněprávním.

Druhá kapitola vysvětluje původ a význam právního institutu domovského práva a jeho spojitost s institutem státního občanství, protože státní občanství bylo tehdy vázáno právě na konkrétní domovské právo občana.

Třetí kapitola ukazuje vývoj právní úpravy státního občanství v Československu v první polovině minulého století. Právě změny československého státního občanství osob německé národnosti ve prospěch Německa, ke kterým plošně docházelo po roce 1938, musely být po válce dekretem řešeny.

Ve čtvrté kapitole jsou uvedeny důvody přijetí dekretu a zvolené právní formy úpravy. Těmito důvody byla jednak velkorysá menšinová politika Československa přijatá po 1. světové válce, zmíněná v první části této kapitoly. Druhá část se pak zaměřuje na význam institutu expatriace v právním řádu a důsledky neexistence tohoto institutu. Ve třetí části je nastíněn vývoj úvah ohledně dalšího postavení národnostních menšin, nejen v Československu, ale i v celé Evropě.

Pátá kapitola pak provádí detailní rozbor dekretu, důsledků z něj plynoucích pro státní občanství v dekretu uvedených osob. Dekret zpětně uznal platnost naturalizačních aktů Německa, stejně jako změny československého státního občanství, z toho plynoucí.

Předpokladem pro vynětí osob z těchto opatření bylo jen prokázané loajální chování vůči Československu.

Šestá kapitola podává přehled o dalších dekretech, které upravovaly v návaznosti na státní občanství, i další poměry těchto osob. S problematikou státního občanství souvisí jednak úprava tzv. retribučních dekretů, tedy trestního postihu válečných zločinců, jejich pomahačů nebo kolaborantů. Další skupina dekretů měla dopady v oblasti majetkových práv těchto státně nespolehlivých osob. Konfiskace jejich majetku byla součástí československých reparačních nároků za škody způsobené okupací a 2. světovou válkou.

Konečně sedmá kapitola uvádí důsledky, které představují dekry pro samostatnou Českou republiku. V 90. letech 20. století totiž byla přijata právní úprava, jejímž cílem bylo zmírnění některých nespravedlností, ke kterým mohlo dojít v bouřlivých poválečných letech. Česká republika umožnila při splnění určitých předpokladů navrácení majetku velké hodnoty původním vlastníkům. Těmito předpoklady bylo zejména zachování nebo navrácení československého občanství původních vlastníků majetku. Od uvedeného restitučního zákonodárství se odvíjí tedy i problematika restitučních sporů, zaměstnávající dosti intenzivně náš justiční systém vytrvalými majetkovými nároky ze strany představitelů šlechtických rodů. Některé tyto kauzy dodnes nebyly vyřešeny.